

Český úřad zeměměřický a katastrální
Pod sídlištěm 9/1800
182 11 Praha 8 – Kobylisy

V Praze dne 16. 10. 2015
Č. j.: ČÚZK- 14550/2015-24

**Cestovní zpráva
ze zahraniční pracovní cesty do Německa**

1. Úvodní informace

a) Vysílající subjekt	ČÚZK
b) Termín a místo pracovní cesty	21. 9. až 23. 9. 2015, Hannover, SRN
c) Přesné znění názvu akce	MAPPING - First General Assembly
d) Účastníci cesty	Ing. Eva Pauknerová, CSc.
e) Datum zpracování zprávy	16. 10. 2015
f) Cestovní zprávu schválil dne
předseda úřadu |

2. Časový přehled pracovní cesty

21. 9. 2015	6:40-11:00	let z Prahy do Hannoveru (s přestupem v Bruselu)
	11:30-13:00	přejezd vlakem do centra a MHD do místa konání; ubytování, příprava na jednání
22. 9. 2015	8:30-18:30	účast na semináři
23. 9. 2015	8:30-16:25	účast na semináři
23. 9. 2015	16:30-17:30	přejezd MHD a vlakem na letiště
	18:55-22:30	let z Hannoveru do Prahy (s přestupem v Bruselu)

3. Program – projednávané otázky

Ve dnech 22. a 23. září 2015 se v Hannoverském kongresovém centru (HCC) konal dvoudenní seminář projektu MAPPING – „Managing Alternatives for Privacy, Property and Internet Governance“. Projekt je podporovaný ze 7. Rámcového programu Evropské komise pro vědu a výzkum. Je zaměřen na zjištění a rozbor potřeb, potenciálu a rizik spojených s užíváním Internetu z hlediska Evropské unie a na navržení a přípravu opatření pro identifikované problémy (např. evropských regulací).

Podtitul letošní akce zněl: *Od soukromí ke svobodě vyjadřování; spojitost mezi 2015 a 2020*. Klíčová slova odpovídala hlavním tematickým okruhům projektu: *kontrola/dozor nad Internetem; základní práva na soukromí a svobodu vyjadřování; duševní vlastnictví (IPR)*. Na semináři byly představeny poznatky tematických pracovních týmů po prvním roce projektu. Přizvaní odborníci se vyjadřovali na základě praktické zkušenosti zastupovaných organizací.

Bylo přítomno 130 jmenovitě pozvaných účastníků z 22 evropských zemí, Austrálie, Kanady a USA, kteří reprezentovali různé akademické, veřejnosprávní i soukromé organizace (vč. Google), několik nadnárodních institucí (Rada Evropy, Interpol, UNESCO) a mezinárodních asociací (ENNA, ATI). Cílem organizátorů bylo shromáždit široké spektrum účastníků, kteří se z rozdílných hledisek zabývají poskytováním informací a jejich ochranou před zneužitím v prostředí Internetu, a vyvolat diskusi. E. Pauknerová byla pozvána jako zástupkyně resortu ČÚZK zapojená v projektu ELF a členka expertní skupiny Evropské komise ISA-SIS WG.

Seminář byl součástí prvního generálního zasedání projektu MAPPING (14 organizací). Bylo přítomno vedení projektu z výzkumného pracoviště STeP (Security, Technology & e-Privacy) University Groningen (NL), které projekt koordinuje. Početný byl tým z Leibnitzovy University Hannover (LUH) - pracovníci Institutu právní informatiky (ILI) a studenti magisterského studia European Legal Informatics Study Programme (EULISP).

4. Průběh pracovní cesty – obsah zajímavých příspěvků

Program semináře byl rozdělen do čtyř bloků: zahajovací sekce v úterý dopoledne a tři půldenní tematické sekce. Sekce vždy začínaly 1-2 klíčovými přednáškami k tématu, na které navázaly diskuse v panelu 5-6 přizvaných odborníků, a následovaly reakce z pléna.

4.1 Zahájení

Účastníky za organizátory uvítali koordinátor projektu, J. Cannataci, profesor evropského práva v oblasti informační politiky a technologie z University Groningen (RUG), a N. Forgó, profesor práva z ILI LUH a výzkumný koordinátor projektu.

J. Cannataci v úvodní přednášce připomněl podstatné události, ke kterým došlo během prvního roku projektu a které spadají do sledovaných oblastí (sledování a únik dat v případě Snowden, uprchlická krize, jednání o kybernetické bezpečnosti mezi USA a Čínou, právní kauzy evropských zemí a EU s Google). Zmínil podstatné změny ve způsobu práce výzvědných služeb, které se z 80 % soustřeďují na analýzy volně dostupných zdrojů za pomoci masivních ICT nástrojů. Upozornil, že i když ICT nástroje umožňují sledování a

analýzy v nadnárodní až globální dimenzi, praktická politika zůstává a účinné zabezpečení závisí především na lokální úrovni.

M. Hansen z Nezávislého centra pro ochranu osobních údajů (ULD) Spolkové země Schleswig-Holsten prezentovala pojetí a uspořádání OOÚ v Německu. Kompetence a vztahy mezi komisaři a ULD jednotlivých spolkových zemí, federální správou a EU jsou zákonem dané od roku 1995; samostatná ochrana platí pro církve a veřejné vysílání. Nad rámec běžné praxe staví ULD S-H svoji činnost na 7 pilířích (supervize; konzultace; výchova a osvěta; IT laboratoř; modelové projekty – ID, eID management, cloud computing, DP+IT security aj; pečeť OOÚ - ověření kvality ochrany soukromých údajů; audity).

C. Goemans-Dorny, specialista na ochranu dat (INTERPOL), rozpoutala diskusi svým varováním před mezerou mezi výzkumem a implementací (hledání řešení). Nebezpečí vidí v nezodpovědném postoji některých vědců, kteří nakládají s novými znalostmi a poznatky nedomyšleně či neeticky. Při stávajících možnostech ICT pak hrozí fatální následky.

S. Grundmann, vedoucí sekce pro media a Internet v Radě Evropy, informovala o opatřeních Rady Evropy (CoE) v „období po Snowdenovi“, co bylo uděláno a co se plánuje. Představila základní složení a organizační strukturu CoE (47 členských států). Z institucí CoE se soustředila na Výbor ministrů; Parlamentní shromáždění (PACE) a Evropský dvůr pro lidská práva ve Štrasburku. Připomněla související rezoluce, doporučení a judikáty za posledních 5 let (např. ohledně masového sledování, ochrany kybernetického prostoru, přeshraničního přenosu dat, práv uživatelů Internetu). Podle jejího názoru není problém v nedostatku pravidel a právních předpisů, ale v jejich nedostatečném uvedení v praxi.

4.2 Dozor/kontrola nad Internetem

Internet se neustále mění a průběžně jsou vyvíjeny technologie umožňující nová technická řešení. MAPPING sleduje řešení v oblasti technické, právní, politicko-strategické a obchodní, aby vytvořil část kybernetického prostoru, kde budou řádně respektovány evropské hodnoty a základní lidská práva. Mj. se MAPPING zaměřuje na to, zda lze zajistit mezinárodní zákon / smlouvu o ochraně základních lidských práv na Internetu a jak vytvořit technický prostor online, který umožní uživatelům zvolit omezení své aktivity na Internetu do oblasti, která by:

- a) měla zabudovanou řadu technických ochranných prvků,
- b) byla předmětem jurisdikce spadající pod evropské a v Evropě umístěné soudní instituce prosazující evropské normy ve všech oblastech vč. IPR, soukromí a pomluv,
- c) nebyla předmětem jurisdikce agentur bezpečnostních aj služeb, jejichž aktivity jsou z legitimních důvodů sankcionovány na evropské úrovni.

Sekci o kontrole Internetu organizoval tým University Groningen (RUG) a klíčová otázka zněla: „*Je anonymní/zakódovaná komunikace (nyní) třeba pro zajištění základních práv na soukromí, svobodu tisku a svobodu vyjadřování?*“

X.Hu (UNESCO) vystoupila s přednáškou *Nerozmotatelně propletené: svoboda vyjadřování, soukromí a kontrola Internetu*. Na základě průzkumu Internetu z těchto hledisek uvedla čtyři principy: vyvažovat všechna základní lidská práva; užívat otevřené technologie a příležitosti; umožňovat přístup pro všechny a také zapojení různorodých zainteresovaných stran.

M.Rotenberg z Electronic Privacy Information Centre (EPIC) v USA představil tuto organizaci založenou v roce 1994, její zaměření a aktivity, viz <https://epic.org/privacy/>. Zmínil vybrané právní kauzy v USA, které sleduje (např. Google vs Spain). Apeloval na stanovení pravidel pro ochranu soukromí a nástroje na skrytí identity a bezpečné přenášení dat, tzv. TOR (The Onion Router). Připomínal, že v demokratické společnosti se práva mají vzájemně doplňovat, ale že v současnosti dochází k míchání pojmů a opatření. Nezaměňovat proto: osobní soukromí s úředním/státním utajováním; tajné hlasování s demokracií; anonymitu s

povinnými identifikačními údaji. Jako základní kámen zdůrazňoval duševní svobodu a také potřebu ochrany informačního zdroje v žurnalistice.

J. Cannataci komentoval téma ze své nové role mimořádného zpravodaje UN pro otázky práva na soukromí. Zdůraznil právo na svobodu vyjadřování a označil tajné vstupování do komunikace za nekorektní. Informoval, že Google a Yahoo spolupracují na nástroji pro šifrování e-pošty.

Po přestávce A. Alfonsi (z Laboratoře občanských věd v Římě) představil návrh tzv. Road Map projektu MAPPING s výhledem do roku 2020 a dále. Následovala diskuse k návrhu i nově předloženému dokumentu. Prof. Cannataci ji uzavřel výzvou, aby účastníci zaslali řešitelskému týmu podněty elektronicky. E. Pauknerová komentovala předložený návrh RoadMap na základě zkušeností s plánováním právních předpisů INSPIRE na evropské úrovni a s jejich následnou implementací na úrovni národní i evropské (ELF). Zmínila zkušenost resortu s procesem integrace lokalizačních údajů v rámci eGovernment ČR.

4.3 Soukromí, obchodní modely a modely právního statutu

Soukromí v prostředí ICT leží na průsečíku tří základních zájmů, které jsou zásadní pro zajištění blahobytu i pocitu svobody:

- a) potřeba účinně chránit základní práva;
- b) potřeba poskytovat bezpečné a stabilní prostředí, a
- c) potřeba povzbuzovat a podporovat inovace a konkurenceschopnost ICT obchodu.

Projekt se snaží vyvažovat tyto tři zájmy - rozpoznávat hrozby, ale i osvědčené postupy; formulovat protiopatření, připravit plán pro budoucí dozor nad užíváním osobních údajů a pro ochranu inovací a ekonomické hodnoty dat před kybernetickou kriminalitou a špiónáží.

Sekci organizoval hanoverský tým (LUH) a klíčová otázka zněla:

„Má zabezpečení informací a sítí vliv na zajišťování demokracie a základních lidských práv?“

J. Schallaböck (iRights.Law) doporučil několik principů:

- 1) Uživatel přistupující ke službě v určité zemi má mít jistotu, že služba odpovídá zákonům této země (např. jako obrana před vytěžováním dat cizinců v cloudu US);
- 2) Výzkum v oblasti šifrování má ctít přístupy otevřené vědy (Čína již 5 let postupuje podle plánu na oslabení Internetu - oslabení demokracie, vymezení území aj.)
- 3) Zachovat anonymitu – nižší úrovně sítí by měly zůstat anonymní. (Otázka jednostranné anonymity.)

M. Winslett (Illinoiská univerzita) se v návazné přednášce zamýšlela nad řízením bezpečnosti informací. Dnešní ICT označila za ničivé. Pomocí ničivé technologie (zbraně) se odedávna útočí na platnou byrokracii. Dnešní prudký rozvoj a problémy v oblasti ICT přirovnala k období Divokého západu. Přirozenou reakcí obvykle je: vzdát se nebo začít kontrolovat rozšíření a způsob užívání „zbraní“. Jakákoli technologie, která má chránit soukromí nebo bezpečnost je prolomitelná. Je třeba vyvažovat cenu ochranných opatření a míru rizika, resp. do jaké míry se vyplatí chránit. Posílení ochrany zranitelných míst (např. heslo s 10 znaky odradí/zpomalí část útočníků).

M. Schubert, za poskytovatele služeb Internetu zmínil nepříznivý vliv omezení a změn při identifikaci volajících v praxi, např. při vyhledání polohy pro zásah policie, záchranné služby. Hovořil o otázkách teritoriality. F. Schmieder z LUH připomněl, že kódování dat bylo spojeno s důvěrou. Ta ale byla po případu Snowden ve více ohledech narušena.

S řadou netradičních podnětů vystoupil L. Neumann (bezpečnostní konzultant). Upozornil, že nelze dávat rovnítko mezi zabezpečením a soukromím. Zabezpečení chápe jako fungování

systemu, kde ale musí být dobře ujasněno koho a před čím chrání. Zdůraznil, že toto je velmi relativní. (Např. množství bezpečnostních poradců jsou bývalí hackeři.) Mnoho zabezpečení je nesnadné překonat, ale všechna lze nějakým způsobem obejít! Způsoby překonávání systému nejsou jen technické. Roli hraje měřítko: zranitelná jsou centralizovaná řešení, která snáze zastarávají. V současnosti už soukromí neexistuje, jeho zneužívání dnes neorganizuje státní moc ale komerční sféra.

Další programový blok zahájil Ch. Bezemek z Vídeňské univerzity přednáškou *Vyžadují základní práva na soukromí, svobodu tisku a svobodu vyjadřování v současnosti také právo na anonymní/zašifrovanou komunikaci?* Odlišil užití anonymity pro šíření pomluv od anonymity autorů pro šíření kritických či novátorských myšlenek. Připomněl, že druhou formu užívali v určitém období mnozí autoři (dnes klasici), včetně autorů ústavních dokumentů US.

V panelové diskusi pak C. Magnusson-Sjöberg ze Švédského výzkumného institutu práva a informatiky uvedla, že na rozdíl od představy o zneužívání ICT jako tzv. Velký Bratr, dnes vidíme díky Facebooku nový fenomén: Malou Sestru. Němečtí účastníci panelové diskuse T. Wetzling a H. Garstka se shodli, že Švédsko a Německo mají nejlepší právní ochranu pro zajištění nezávislosti občanů. D. Adamski z Wroclavské university a A. Kirsch (A) diskutovali o různých aspektech šifrování. Zmíněn byl i právní spor u Soudního dvora EU o zneužívání osobních dat občanů EU (nedodržování smlouvy mezi EU a USA nazývané Safe Harbour).

4.4 Duševní vlastnictví

Tradiční koncepty ochrany duševního vlastnictví (IPR) sloužily po mnoho let. Internet a příležitosti, které s sebou přináší, mění paradigmat, na nichž je postavena logika tradiční ochrany (IPR). Ta v praxi vede k omezením, a tím může brzdit ekonomiku a inovace. Projekt zkoumá: trendy ochrany IPR obecně i nové obchodní modely založené na vytěžování/užití IPR; problémy při interakci mezi chráněným přístupem a otevřenou inovací. Sleduje šíření IPR on-line; licencování (vč. licencí pro „open source“) a rizika při přeshraničním užitím IPR.

Sekci organizoval O. Pastukhov z katedry informační politiky & správy, Maltské university (UoM) a klíčová otázka zněla: „*Znamená odblokování/otevření kultury stimulaci pokroku?*“

P. Klimpel (iRights.Law¹, bývalý ředitel Deutsche Kinematek v Berlíně) vystoupil poměrně skepticky. Vzpomněl, že platit ve prospěch kulturního dědictví bývalo znakem charakteru. Dnes spíše výjimkou. Evropská komise dává protichůdné signály a mladá generace očekává snadný přístup zdarma. Existující zákony jsou zastaralé a nedodržují se, navíc se liší v jednotlivých zemích (kategorie objektů, období od smrti autora aj.) Pro archivy, musea, knihovny situace znamená mnoho nejistot. Copyright ve spojení s kulturním dědictvím se stává ilusí. Evropské kulturní dědictví je za takové situace ohroženo – mnoha cenným novodobým dílům hrozí zapomenutí. Věnovat úsilí ujasňování pravidel problém neřeší. Úspěšné jsou země, které jednají pragmaticky, např.

- *fair use* (USA) = jakékoli kopírování díla chráněného pomocí copyright, které slouží limitovanému nebo transformativnímu účelu, např. komentovat, kritizovat nebo parodovat chráněné dílo. Takto lze užít bez souhlasu vlastníka práv.
- *extended collective licenses* (od 60. let uplatňují severské země, Kanada)

Navázaly přednášky G.Scipione (CINECA – vedoucí PIDs a Open Data) a vládního rady B. Jean (inno³). Diskusního panelu se účastnili další odborníci, např.: W. Kotschy, z DataProtectionConsulting v Boltzmannově Institutu pro lidská práva.

¹ www.irights-law.de

5. Technická dokumentace

Z jednání byla dovezena anglická² a německá verze padesátistránkové brožury „Příručka o lidských právech pro uživatele Internetu“ vydaná Radou Evropy jako Doporučení CM/Rec(2014)6 a důvodové prohlášení.

Jako nástroj pro sledování politik, týkajících se klíčových oblastí zájmu projektu MAPPING, byla vytvořena a je volně dostupná Observatoř, <http://observatory.mappingtheinternet.eu>. Nabízí syntetický přehled a také sadu srovnávacích tabulek zaměřených na klíčové otázky politik; tabulky jsou měsíčně aktualizovány.

6. Shrnutí a závěry

Projekt MAPPING sleduje ekonomická, společenská, právní a etická hlediska rozvoje probíhajícího na Internetu a také dopady na jednotlivce a celou společnost. Zaměřuje se na tři klíčové oblasti: kontrola/dozor nad Internetem; soukromí, obchodní modely a modely právního statutu; práva duševního vlastnictví.

Během oficiálního programu i neformálních debat byla prezentována a diskutována škála aspektů správy i využívání Internetu. Užitečná byla konfrontace teoretických hledisek a praktických zkušeností. Ambicí projektu je příprava mezinárodní smlouvy (obdoba smlouvy proti užívání nášlapných min). Pomocí tzv. Road Map byl představen a upřesněn návrh dalšího postupu projektu.

Prezentující co možná dodržovali neutralitu ICT a vyhýbali se v přednáškách uvádění názvů firem. Naopak většina prezentací důsledně odkazovala na zdroje ilustrací a tabulek.

Příští výroční akce MAPPING se bude konat na podzim 2016 v Praze. E. Pauknerová organizátorům navrhla vystoupení představitele resortu, kde by jednotlivé okruhy sledované projektem byly uvedeny a ilustrovány z hlediska národního poskytovatele prostorových dat.

7. Návazné úkoly

- a) Informovat v rámci ČÚZK (O24, SCD, SO15) o projektu a poznatcích ze semináře
Termín: říjen 2015
Zajistí: E. Pauknerová
- b) Informovat o projektu a trendech na zasedání EuroGeographics ELF Programme Board
Termín: listopad 2015
Zajistí: E. Pauknerová
- c) Informovat o projektu českou koordinátorku ISA (MV ČR)
Termín: říjen 2015
Zajistí: E. Pauknerová
- d) Informovat o mezivýsledcích projektu členy ISA-SIS WG
Termín: listopad 2015
Zajistí: E. Pauknerová
- e) Příp. příprava vystoupení resortu na příštím výročním zasedání MAPPING v Praze
Termín: podzim 2016
Zajistí: Pauknerová aj zástupci ČÚZK

Zpracovala: Eva Pauknerová

Vyjádření vedoucího zaměstnance:

² <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=2184807>